

CO WARTO WIEDZIEĆ O DEKLARACJI CE I ZNAKU CE ?

Mariusz BARTOSZEWSKI
Janusz CIEŚLA
Termo Schiessl Sp. z o.o.

1. UWAGI OGÓLNE

Obowiązek znakowania symbolem CE większości urządzeń lub podzespołów stosowanych w chłodnictwie i klimatyzacji istnieje w naszym kraju już prawie dwa lata. Mimo, że przepisy z zakresu bezpieczeństwa instalacji i urządzeń są dosyć jednoznaczne, to cały czas zdarzają się nieporozumienia, zwłaszcza między inwestorami a firmami serwisowymi lub handlowymi dotyczące montowanych lub sprzedawanych urządzeń i przedstawiania odpowiednich deklaracji.

Istotnym aktem prawnym w tej dziedzinie jest Polska Norma PN-EN 378 ze stycznia 2002, oraz rozporządzenie wdrażające w Polsce zasady określone w dyrektywie Komisji Europejskiej 97/23/EWG w sprawie urządzeń ciśnieniowych.

Niniejsze opracowanie przedstawia podstawowe obowiązki producentów urządzeń chłodniczych, wynikające z konieczności stosowania znaku CE, opisuje zasady kategoryzacji urządzeń ciśnieniowych, wspomina o warunkach i trybie dokonywania oceny zgodności CE urządzeń ciśnieniowych, oraz wymienia podstawowe obowiązki producenta i sposób znakowania urządzeń.

2. PRZEPIŹYW TOWARÓW W UNII EUROPEJSKIEJ

Podstawę rozwoju rynku wewnętrznego Wspólnoty Europejskiej stanowi wolna wymiana towarów i usług. Zgodnie z art. 100a Układu Wspólnotowego, należy zapewnić wysoki poziom ochrony konsumenta w obszarach zdrowia, bezpieczeństwa i ochrony środowiska.

W celu ujednoczenia przepisów prawa na całym obszarze Unii Europejskiej, Rada i Parlament Wspólnoty wydają dyrektywy. Są one aktami nadrzędnymi wobec aktów prawnych państw członkowskich, a zapisane w nich zasady muszą być przeniesione do prawodawstwa krajowego. Tak wprowadzone jednolite zasady obowiązujące na terenie całej Unii, umożliwiają obrót towarami i usługami o podobnym standardzie bezpieczeństwa. Standard ten potwierdzony jest identycznymi procedurami sprawdzającymi we wszystkich krajach.

W Polsce zasady i procedury określone w tej dyrektywie zostały wprowadzone ustawą z dn. 30.08.2002 r. o systemie zgodności (Dz.U. Nr 166, Poz. 1360). Najnowszym aktem wykonawczym do tej ustawy jest Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń ciśnieniowych i zespołów urządzeń ciśnieniowych (Dz. U. nr 263 z 30 grudnia 2005). Rozporządzenie to obowiązuje od 1 stycznia 2006 roku, jednocześnie straciło moc Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 8 maja 2003.

Rozporządzenie określa, że dla każdego produktu, urządze-

nia i maszyny, podlegającego pod co najmniej jedno z rozporządzeń wdrażających dyrektywy Parlamentu Europejskiego, producent musi sporządzić deklarację zgodności CE, a produkty oznakować znakiem CE.

Deklaracja zgodności CE oraz znak CE stanowią prawnie wiążące przyrzeczenie producenta, iż jego produkt odpowiada stosownej dyrektywie, oraz zostały spełnione procedury oceny zgodności.

Parlament Europejski przyjął ponad 20 dyrektyw dotyczących różnych obszarów. Producentów urządzeń chłodniczych obowiązują następujące:

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego	Cel Dyrektywy
Dyrektywa w sprawie maszyn 89/392/EWG	Ochrona ludzi
Dyrektywa w sprawie urządzeń ciśnieniowych 97/23/EWG	Ochrona ludzi
Dyrektywa w sprawie urządzeń niskiego napięcia 73/23/EWG	Ochrona ludzi
Dyrektywa w sprawie kompatybilności elektromagnetycznej 89/336/EWG	Ochrona maszyn i urządzeń między sobą

Pierwsza liczba w nazwie dyrektywy oznacza rok jej wydania, druga – numer bieżący.

Dyrektywy zawierają proste, ogólne zapisy. Szczegółowe dane można znaleźć w normach krajowych, bądź przepisach zharmonizowanych. W Polsce są to Polskie Normy PN, PN-EN, przepisy o bezpieczeństwie i eksploatacji UDT, normy branżowe, itp.

Zasady klasyfikacji urządzeń ciśnieniowych

Rozporządzenie Ministra Gospodarki w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń ciśnieniowych i zespołów urządzeń ciśnieniowych (dalej zwane Rozporządzeniem MG) odnosi się do konstrukcji, produkcji i oceny zgodności urządzeń ciśnieniowych i zespołów urządzeń ciśnieniowych o dopuszczalnym ciśnieniu roboczym większym niż 0,5 bar. Ciśnienie rozumiane jest zawsze, jako nadciśnienie powyżej ciśnienia atmosferycznego.

Urządzeniami ciśnieniowymi są pozostające pod ciśnieniem zbiorniki, rurociągi, osprzęt zabezpieczający oraz osprzęt ciśnieniowy.

Podział urządzeń ciśnieniowych

W celu oceny zgodności z Rozporządzeniem MG urządzenia ciśnieniowe podzielono na kategorie od I do IV, zależnie od ciśnienia, objętości (lub średnicy) oraz zastosowanego płynu.

Płyny zostały podzielone na dwie grupy:

- grupa 1 – niebezpieczne (np. propan, NH₃)
- grupa 2 – pozostałe (np. HCFC, HFC)

W zależności od kategorii urządzenia, stosuje się różne procedury oceny zgodności (dla urządzeń kategorii I procedura jest najprostsza).

Urządzenia ciśnieniowe nie zawsze podlegają Rozporządzeniu MG. Taki przypadek ma miejsce gdy:

- wyrób jest sklasyfikowany jako wykonany zgodnie z uznaną praktyką inżynierską. Wówczas musi posiadać tabliczkę znamionową producenta i instrukcję obsługi. Nie może być oznakowany znakiem CE.
- urządzenie podlega najwyżej pod kategorię I i objęte jest jednocześnie Rozporządzeniem MG w sprawie urządzeń niskiego napięcia lub maszyn. Dotycząca go deklaracja CE nie może zawierać oświadczenia dotyczącego zgodności CE o urządzeniach ciśnieniowych, a jedynie o zgodności CE w sprawie niskiego napięcia lub maszyn.
- w urządzeniu ciśnienie nie stanowi istotnego czynnika konstrukcyjnego. Są to silniki, pompy, sprężarki.

Wyjątków jest więcej, jednak branży chłodniczej dotyczą tylko powyższe. Dla reszty urządzeń ciśnieniowych stosowane jest Rozporządzenie MG i zgodnie z nim dokonywana jest odpowiednia kategoryzacja.

Kategoryzacja wybranych elementów urządzeń chłodniczych zgodnie z Rozporządzeniem MG

W technice chłodniczej mamy do czynienia nie tylko z urządzeniami ze znakiem CE nadanym w oparciu o Rozporządzenie MG w sprawie urządzeń ciśnieniowych, lecz również w oparciu o inne rozporządzenia, np. w sprawie urządzeń niskiego napięcia. Otrzymują one wtedy deklarację CE zgodną z rozporządzeniem w sprawie urządzeń niskiego napięcia.

Wyjątkiem są również urządzenia skategoryzowane jako wytwarzane w zgodzie z uznaną praktyką inżynierską lub I kategorią i jednocześnie podlegające dyrektywie niskonapięciowej (RM §2 ust. 6 lit. c).

Są to:

- otwarte i półhermetyczne sprężarki tłokowe i śrubowe;**
- zestawy skraplające** traktowane jako zespół urządzeń ciśnieniowych I kategorii;
- wentylatorowe chłodnice powietrza**, traktowane jako rurociągi I kategorii, jeśli dla czynników chłodniczych z grupy 2 występuje $PS \times DN < 3500$;
- małe hermetyczne sprężarki tłokowe lub typu „scrol”**, traktowane jako zbiorniki I kategorii, jeśli dla czynników chłodniczych z grupy 2 występuje $PS \times V < 200$;
- zawory kulowe, ręczne zawory odcinające, zawory typu „rotalock” wzierniki kontrolne poziomu cieczy, regulatory ciśnienia**, traktowane jako osprzęt ciśnieniowy I kategorii, jeśli dla czynników chłodniczych z grupy 2 występuje $DN < 32$
- zawory elektromagnetyczne, termostatyczne zawory rozprężne** (uwaga j.w.);
- filtry osuszacze i filtry blokowe**, traktowane jako zbiorniki wykonane według uznaney praktyki inżynierskiej, jeśli dla czyn-

ników chłodniczych z grupy 2 występuje $PS \times V < 50$;

- regulatory poziomu oleju** (uwaga j.w.).

Urządzenia ciśnieniowe o objętości $V < 1,8$ l lub średnicy nominalnej $DN < 32$ mm są klasyfikowane jako wykonywane zgodnie z uznaną praktyką inżynierską.

Ocena zgodności według Rozporządzenia

Przed wystawieniem deklaracji zgodności i przyznaniem znaku CE maszynie, podzespołowi lub urządzeniu, należy dokonać oceny zgodności. Odbywa się ona zależnie od kategorii urządzenia ciśnieniowego, według modułów lub ich kombinacji, z uwzględnieniem skali produkcji.

Moduł, to zestaw wymagań, które musi spełnić producent. Opisuje on procedury postępowania i zakres obowiązkowych czynności, jakie musi wykonać wytwórca. Mogą to być zalecenia dotyczące dokumentacji technicznej, wewnętrznej kontroli technicznej, wewnętrznej kontroli produkcyjnej, pobierania próbek produkcyjnych do przebadania, zapewnienia jakości produkcji itp.

Szczegółowy zakres zadań ujętych w poszczególnych modułach można znaleźć w Procedurach Oceny Zgodności (Dziennik Ustaw Nr 99, załącznik nr 3 z roku 2003). Są one rozdzielone między producenta, a właściwą jednostką notyfikowaną, czyli instytucję upoważnioną do przeprowadzania odpowiednich kontroli i badań, wystawiania kopii europejskiego uznania materiałów, wysyłania tych kopii do Komisji Europejskiej i państw członkowskich itd.

Jednostka notyfikowana to urząd, placówka naukowa lub badawcza, mająca możliwości techniczne i wyposażenie, oraz niezbędny personel umożliwiający właściwe wykonanie określonych wyżej zadań. Aby działania jednostki notyfikowanej były bezstronne i niezależne, nie może być ona producentem, projektantem, sprzedawcą lub konserwatorem urządzeń ciśnieniowych. Instytucje te powinny jednakowo traktować producentów w procesie oceny zgodności, gwarantować ochronę informacji i jakość świadczonych usług w warunkach konkurencji rynkowej.

Odpowiedzialność producenta

Podpisując deklarację zgodności producent przyjmuje pełną odpowiedzialność za urządzenie, oraz potwierdza, że:

- urządzenie spełnia wymagania dotyczące bezpieczeństwa,
- została przeprowadzona procedura mająca na celu stwierdzenie zgodności,
- spełnione zostały wymagania jednostki notyfikowanej.

Zgodnie z Rozporządzeniem producent powinien przeprowadzić analizę zagrożeń i tak zaprojektować urządzenie, aby było ono bezpieczne, biorąc pod uwagę wyniki analizy.

Urządzenia powinny być tak zaprojektowane, aby przy przestrzeganiu instrukcji obsługi były bezpieczne.

Użytkownik powinien być poinformowany o zagrożeniach, które nie zostały wyeliminowane. Jeśli istnieje możliwość niewłaściwego użytkowania urządzenia, wytwórca powinien załączyć ostrzeżenia zabraniające takich czynności.

Należy podkreślić, że znak CE nie jest symbolem jakości towaru, lecz potwierdzeniem spełnienia wymagań dotyczących jego wytworzenia.

Każda **deklaracja zgodności CE** musi zawierać następujące elementy:

1. Nazwę i adres producenta urządzenia.
2. Dokładne określenie produktu (jednoznaczne określenie przeznaczenia).
3. Przytoczenie dyrektyw Wspólnoty Europejskiej (w najnowszej wersji), na podstawie których wykonano urządzenie.
4. Podanie norm zharmonizowanych lub innych, według których produkt został przebadany (dla każdej z dyrektyw).
5. Zastosowaną procedurę oceny zgodności.
6. Nazwę i adres jednostki notyfikowanej.
7. Prawnie wiążący podpis osoby upoważnionej.

Deklaracja zgodności musi być sporządzona w jednym z języków urzędowych Wspólnoty Europejskiej. W przypadku artykułów eksportowych instrukcja obsługi musi być przetłumaczona na język kraju użytkownika. To samo dotyczy etykiet. Dokumentacja do użytku wewnętrznego jest redagowana w języku kraju producenta lub jednym z języków urzędowych Wspólnoty Europejskiej.

Umieszczanie znaku CE

Znak CE należy umieścić na produkcie. Minimalna wielkość liter to 5 mm.

Jeżeli właściwe moduły postępowania wymagają wpisania notyfikowanej jednostki, obok znaku CE należy podać numer identyfikacyjny tej jednostki. Np. CE 1433 oznacza Urząd Dozoru Technicznego, a CE 0036 - TÜV Niemcy Południowe.

Tabliczka znamionowa

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, tabliczka znamionowa musi zawierać następujące dane:

- znak CE i numer identyfikacyjny jednostki notyfikowanej (jeżeli jest to konieczne) nazwę i adres producenta i, jeżeli ma to zastosowanie, jego upoważnionego przedstawiciela,
- rok produkcji,
- numer serii,
- numer fabryczny, jeżeli stosuje się numery fabryczne,
- zasadnicze najwyższe i najniższe parametry dopuszczalne.

Do urządzenia ciśnieniowego wprowadzanego do obrotu powinny być dołączone instrukcje przeznaczone dla użytkownika, zawierające niezbędne informacje w zakresie bezpieczeństwa, dotyczące:

- montażu - obejmującego łączenie różnych elementów urządzenia ciśnieniowego
- uruchamiania
- użytkowania

Instrukcja obsługi urządzenia wprowadzonego do obrotu na terenie Polski musi być sporządzona w języku polskim.

PODSUMOWANIE

Niemal wszystkie urządzenia chłodnicze i klimatyzacyjne oraz większość stosowanych w nich komponentów muszą posiadać znak CE, bez którego nie mogą być sprzedawane i montowane w zgodzie z obowiązującym prawem.

Posiadanie znaku CE przez wszystkie elementy wchodzące w skład urządzenia nie oznacza, że gotowy wyrób można automatycznie oznakować znakiem CE. W tym celu należy przeprowadzić odpowiednie procedury.

Znak CE, to gwarancja wykonania urządzenia w zgodzie z obowiązującymi przepisami Unii Europejskiej.

Brak znaku CE może mieć decydujące znaczenie w ewentualnym sporze między firmą instalacyjną a jej klientem, np. w przypadku awarii i możliwych rozbieżności powstałych przy rozpatrywaniu reklamacji.

